

Uit de praktijk

□ Jackelien ter Burg

Hoe spreek je de kandidaat aan?

In het competentiegericht onderwijs krijgen kandidaten steeds vaker vragen voorgelegd die gebaseerd zijn op een probleem of situatiebeschrijving vanuit de beroepspraktijk. Bij gebruik van een casustoets moet de toetsontwikkelaar een aantal keuzes maken, hij moet bijvoorbeeld bepalen op welke wijze hij de kandidaten gaat aanspreken.

In de LinkedIn-groep van de Nederlandse Vereniging van Examens is deze keuze onderwerp van discussie geweest. Dit artikel vat deze discussie samen.

Maak de kandidaat onderdeel van de vraag

Op internet zijn vele lijstjes te vinden met de 'do's and don'ts' van itemconstructie. In die lijstjes staan dingen als: 'zorg dat de gebruikte woorden aansluiten bij de woordenschat van de kandidaten', 'vermijd problemen die niet in de dagelijkse praktijk voorkomen', 'wees voorzichtig met het geven van afleidende informatie', 'houd steeds het toetsdoel in gedachten' en 'stel niet te veel vragen voor de beschikbare tijd'. In één van deze lijstjes stond ook de volgende aanbeveling: 'maak de kandidaat onderdeel van de vraag'. Dat betekent dat de vraag niet moet worden geformuleerd als:

'Kees is [vervolg casus]. Wat kan Kees in dit geval het beste doen om de kosten zo laag mogelijk te houden?'

De formulering moet zijn:

'Jij bent [vervolg casus]. Wat kan jij in dit geval het beste doen om de kosten zo laag mogelijk te houden?'

De argumentatie hiervoor is dat de tweede versie de kandidaat in actie zou zetten. De vraag gaat over de kandidaat zelf en niet over ene 'Kees'.

Voor- en nadelen

De deelnemers aan de discussie erkenden als voordeel van deze

Voorbeelden van formuleringen

Mevrouw Witterman (45 jaar) bezoekt je huisartsensprekruur. Ze vertelt je dat ze forse pijn in de buik heeft. De pijn heeft ze nu al een week, en het lijkt wel of het erger wordt.

Welke vragen stel je?

Beter is: Welke vragen moet je stellen?

Of: 'Stel dat je vijf vragen zou mogen stellen, welke vijf zijn dan de meest aangewezen?'

Bron: *Toetsen in het hoger onderwijs*. Henk van Berkel en Anneke Bax

De keeper ligt vlak voor zijn doel. Hij slaat de bal met zijn hand vlak voor een aanvaller weg.

Wat beslist u?

A Doerspelen

B Strafbal

C Strafcornet

Beter is: Wat is de juiste beslissing?

Ontleend aan: *Proefexamens cursus clubscheidsrechter veldhockey*. KNHB

Gebruik de tweede persoonsvorm met de nodige voorzichtigheid



aanspreekvorm dat de vraag meer aansprekend en concreter wordt. Uit ervaring blijkt dat vooral laagopgeleide kandidaten zich soms erg lastig kunnen verplaatsen in een andere persoon in de vraag. Er wordt ook een aantal nadelen genoemd. De belangrijkste is dat de vraag subjectief wordt, er wordt snel naar een opinie gevraagd. De toetsontwikkelaar van meerkeuzevragen moet ervoor zorgen dat slechts één antwoord goed is maar bij bepaalde formuleringen is elk antwoord correct, omdat wordt gevraagd naar de reactie van de kandidaat in de praktijk. In bijgevoegd kader worden hiervan twee voorbeelden gegeven.

Een discussiant noemt nog een ander nadeel van het direct aanspreken van de kandidaat: "Soms werkt het direct aanspreken averechts, omdat de voorgestelde situatie voor de kandidaat helemaal niet juist of mogelijk is. Dat staat zelfs los van zijn functie of niveau. Ik kom dit in allerlei vormen tegen." Voorbeelden zijn: 'Je ouders zijn waarschijnlijk tussen 1940 en 1950 geboren' (tegen HBO-kandidaten) of 'Je vraagt je zoon van 15 jaar je te helpen bij het post bezorgen' (tegen postbodes). "Als je ouders in een andere periode zijn geboren, wordt het beantwoorden van de bedoelde vraag eerder moeilijker dan makkelijker. Want moet je nu van het geboortjaar van je eigen ouders uitgaan, of van ouders die zijn geboren tussen 1940 en 1950?"

Een mogelijke oplossing

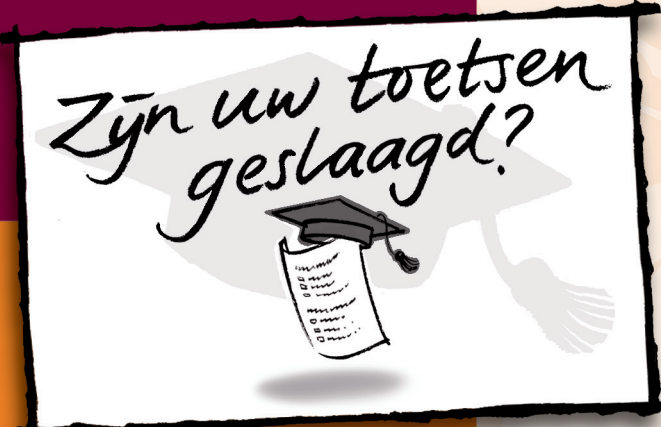
Bij bijvoorbeeld inburgeringsexamens is ervoor gekozen om te werken met een vaste 'Ankerfamilie of -groep' die van alles meemaakt. De vragen in het examen gaan over de personen in deze familie/groep en bij aanvang van het examen worden de personen aan de kandidaat voorgesteld. 'Door deze manier van werken kan toch gevraagd worden naar heel concreet handelen en wordt voorkomen dat de vragen subjectief worden.'

Conclusie

Welke aanspreekvorm het meest geschikt is, is afhankelijk van de persoonlijke voorkeur, van de situatie en van het doel van de toets. Wie er voor kiest een vraag in de tweede persoonsvorm te stellen, bijvoorbeeld in een toets voor laagopgeleide kandidaten of in een toets die naar het handelen van de kandidaat in de praktijk vraagt, moet zich ervan bewust zijn dat mogelijk naar de mening van een kandidaat wordt gevraagd en dus elk gegeven antwoord goed gerekend moet worden.

In de 'do's and don'ts' van itemconstructie zou de volgende 'do' opgenomen moeten worden: 'Gebruik de tweede persoonsvorm met de nodige voorzichtigheid'.

Mw. drs. J. ter Burg, JTB Toetsrealisatie en Advies, is redacteur van EXAMENS.
E-mail: info@toetsrealisatie.nl.





WWW.TEELLEN.NL